Λάδι όχι, ελιές ναι· γιατί; († Ιωάννης Φουντούλης, καθηγητής της Λειτουργικής)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 27 Φεβρουαρίου, 2017

«Γιατί σε καιρό νηστείας νηστεύουμε το λάδι και τα ψάρια και τρώμε ελιές και αυγοτάραχο;»

Η παλιά και αληθινή νηστεία συνίσταται στην πλήρη αποχή τροφής ή στην ξηροφαγία. Επειδή όμως αυτή δεν είναι δυνατόν να τηρηθεί στις μεγάλες περιόδους των νηστειών του εκκλησιαστικού έτους, λόγω δύσκολων συνθηκών ζωής ή έλλειψης ζήλου, έχουν στην πράξη επινοηθεί διάφορες διευκολύνσεις, ώστε να είναι δυνατή η εφαρμογή της νηστείας από όλους τους πιστούς.

Στην αρχαία εποχή οι χριστιανοί μετά την ενάτη ώρα (3 μ.μ.) των νηστήσιμων ημερών κατέλυαν μόνο νερό και ψωμί. Σιγά-σιγά όμως όχι μόνο η διάρκεια της ολοκληρωτικής αποχής από τροφή περιορίστηκε στα συνηθισμένα και στις άλλες μέρες όρια γι αυτό μετατέθηκαν και οι Εσπερινοί της Τεσσαρακοστής και οι Προηγιασμένες το πρωί αλλά και άλλα είδη τροφών άρχισαν να χρησιμοποιούνται, όπως οι καρποί, τα όσπρια, τα οστρακόδερμα, τα μαλάκια κ.ο.κ.

Μέσα στα πλαίσια αυτά μπορεί να κατανοηθεί και το ότι τρώμε ελιές κατά τις ημέρες που δεν τρώμε λάδι, και αυγοτάραχο κατά τις ημέρες που απέχουμε από ψάρια. Για το πρώτο μπορούμε να επικαλεστούμε το λόγο ότι οι ελιές τρώγονται ως καρπός, ενώ η απαγόρευση του λαδιού αφορά στα φαγητά που παρασκευάζονται με λάδι. Για το δεύτερο η δικαιολογία είναι λιγότερο εύλογη, αφού δεν ισχύει το ίδιο για το γάλα ή τα αυγά, αλλά και αυτά απαγορεύονται κατά τις νηστείες μας ως «καρπός... και γεννήματα ων απεχόμεθα» κατά τον 56ο κανόνα της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου. Γνωρίζω πάντως ευλαβείς χριστιανούς που κατανοούν ότι πρόκειται για «οικονομία», και κατά τις ημέρες των μεγάλων νηστειών, όπως και την παραμονή που θα κοινωνήσουν, απέχουν και από ελιές και από αυγοτάραχο.

Είναι αλήθεια πως αυτή την ερώτηση την ακούμε συχνά από καλοπροαίρετους πιστούς και συχνότερα από μερικούς που ειρωνεύονται τις νηστείες. Θα μπορούσε και στις δύο περιπτώσεις να υπογραμμιστεί η ελαστικότητα και **το φιλάνθρωπο των σχετικών εθίμων και των κανόνων της Εκκλησίας, που δεν έχουν σκοπό να εξοντώσουν τους ανθρώπους, αλλά να τους βοηθήσουν να ασκηθούν στην εγκράτεια και να κυριαρχήσουν στα πάθη τους**. Αν τους σκανδαλίζουν οι τροφές αυτές, μπορούν να απέχουν από αυτές χωρίς κατά τον

απόστολο να εξουθενώνουν τους «εσθίοντας» ή να «κρίνουν» (Ρω 14,3) την Εκκλησία για την φιλάνθρωπη τακτική της. Το να αναλάβει η Εκκλησία αγώνα για την εκκαθάριση των σχετικών με τη νηστεία εθίμων και των τροφών που τρώγονται ή όχι σ αυτήν, ούτε του παρόντος είναι ούτε μπορεί να μείνει πάντοτε μέσα στα όρια της σοβαρότητος. Εκείνο που πρωτεύει είναι **ο τονισμός της ανάγκης της νηστείας και της πνευματικής ωφέλειας που προέρχεται απ' αυτή**, καθώς και η προσπάθεια για την κατά το δυνατόν συμμόρφωση των πιστών στις σχετικές εκκλησιαστικές διατάξεις, που αρκετά έχουν ατονήσει στις μέρες μας.

(Πηγή ηλ. κειμένου: impantokratoros.gr)